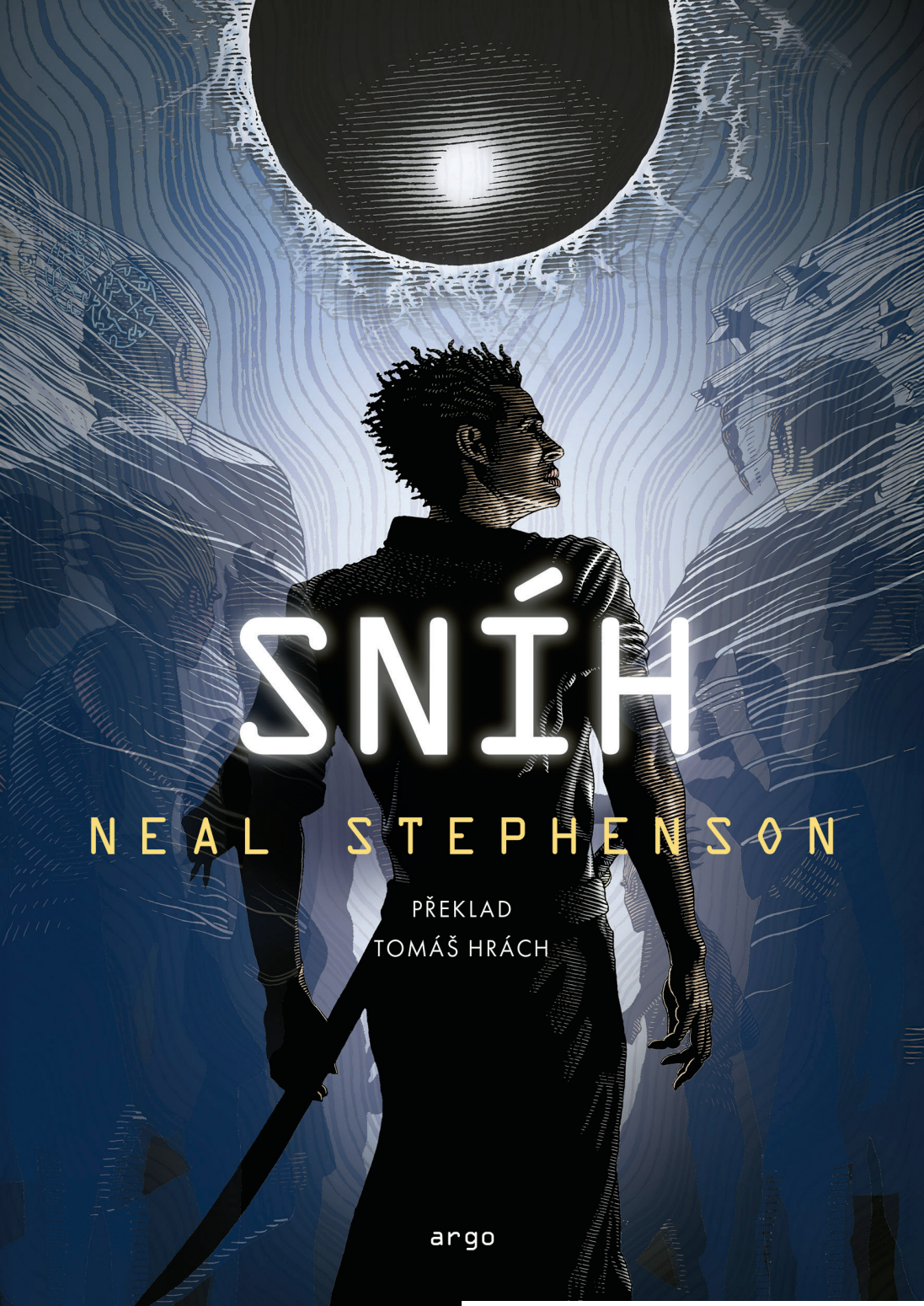

SNÍH

NEAL STEPHENSON

PŘEKLAD
TOMÁŠ HRÁCH

argo

ARGO

NEAL
STEPHENSON

SNÍH

NEAL
STEPHENSON

SNÍH

PŘELOŽIL
TOMÁŠ HRÁCH

argo

NEAL
STEPHENSON

SNÍH

Z anglického originálu Snow Crash, vydaného v roce 1992
nakladatelstvím Penguin Books, Ltd.
v New Yorku, přeložil Tomáš Hrách.
Předmluvu a text Lagos v Eridu přeložil Richard Podaný.
Ilustrace na obálce Patrick Arrasmith. Sazba Ivan Mráz.
Odpovědný redaktor Martin Šust.
Korektorka Eva Brucknerová.
Technický redaktor Milan Dorazil.
Příprava elektronických formátů Kosmas.
E-knihu v roce 2026 vydalo nakladatelství Argo,
Milíčova 13, 130 00 Praha 3,
www.argo.cz, argo@argo.cz,
jako svou 6 186. publikaci, 192. svazek edice Fantastika.
Vydání druhé, elektronicky první.

ISBN 978-80-257-4930-2 (váz.)
ISBN 978-80-257-5084-1 (e-kniha)

Czech edition © Argo, 2026
Copyright © 1992, 2022 by Neal Stephenson
Translation © Tomáš Hrách, 2000
Cover Art © 2008 by Patrick Arrasmith

Aktuality o našich titulech můžete sledovat
na www.facebook.com/argo.cz,
o fantastice na www.facebook.com/fantastikavargu

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod Kosmas
Sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice
tel.: 226 519 383, e-mail: odbyt@kosmas.cz
Knihy je možno pohodlně zakoupit v internetovém knihkupectví
www.kosmas.cz

sníh *podst. … **2. a.** Cokoli, co připomíná sníh. **b.** Bílé skvrny na televizní obrazovce vzniklé v důsledku slabého příjmu.*

The American Heritage Dictionary

virus *…* [z lat. *virus – slizovitá kapalina, jed, odporný zápach nebo chuť*] ***1.*** *Jed vylučovaný jedovatým živočichem.* ***2.*** patol. ***a.*** *Nebezpečný činitel nebo jedovatá látka vytvářená v těle v důsledku nějakého onemocnění, zejména taková, kterou lze přenášet na jiné osoby či zvířata naočkováním nebo jiným způsobem, přičemž u nich způsobí stejné onemocnění. … **3.*** fig. *Špatný morální nebo intelektuální vliv.*

The Oxford English Dictionary

Předmluva

O původu a vzniku *Sněhu* se toho nedá dodat o mnoho víc, než je už obsaženo v třicet let starém „Poděkování“ na konci románu. Mezi tou dobou a dneškem se změnilo to, že spousta lidí pracovala na reálném vývoji systémů, které jsou na téhle knize buď explicitně založeny, anebo jsou jí přinejmenším nepřímo inspirovány.

Nedlouho před tím, než jsem román začal psát, jsem vyházel velikou fůru peněz za hardware pro počítačovou grafiku a za software určený k vytváření obrázků; oboje bylo určeno pro plánovaný komiksový román. A strávil jsem hodně času psaním programů, díky kterým bude všechen ten různý hardware spolupracovat. Internet tehdy existoval zhruba šest let, ale mimo akademické kruhy jej používalo (nebo byť jen vědělo o jeho existenci) pramálo lidí. World Wide Web se stále nacházel v budoucnosti a většina lidí, kteří měli e-mail, s ním stále pracovala na uzavřených systémech, jako byl CompuServe. Videohry byly dvourozměrné. Ale schopnost (přinejmenším teoretická) počítačů provádět výpočty potřebné pro generování trojrozměrné grafiky už naznačovala, že v budoucnu se imerzivní audiovizuální prožitky snad stanou možnými.

Právě proto mě fascinovala otázka, jak by šlo srazit cenu hardwaru na takovou úroveň, že by začal být dostupný pro běžnou domácnost. Něco podobného se přece stalo v padesátých letech dvacátého století s televizí. Kdovíjak se nahodilo kolečko zpětné vazby, při kterém obliba určitých programů nutila víc lidí, aby si kupovali televizory, a to pak stlačovalo jejich prodejní cenu a zároveň dávalo výrobcům motivaci k tomu, aby investovali do větších obrazovek a vyšší kvality. Metaverzum bylo mým odhadem toho, co by v oboru počítačové 3D grafiky mohlo odvést stejnou práci, jakou seriál *I Love Lucy* odvedl pro televizi.

V realitě ovšem cenu grafického softwaru snížily videohry – především *Doom*, který přišel na trh rok po prvním vydání *Sněhu*. Vlivem

této hry a mnoha dalších, které jí byly inspirovány, narostl videoherní průmysl do takových proporcí, že jeho tržby dávno zastínily tržby Hollywoodu. Ve stejnou dobu se zrodil i World Wide Web a to zase vedlo k explozivnímu růstu internetu. Také se díky tomu prodala spousta počítačů a grafických karet těm uživatelům, kteří chtěli získat schopnost prohlížet si na svých obrazovkách obrázky a videa. Tyto dva faktory způsobily, že počítačová grafika začala být levná a všudypřítomná, aniž by k tomu bylo třeba jediného Metaverza, jak jsem je popsal v románu. Pokud by na podobné Metaverzum přece jen mělo dojít, i ve chvíli, kdy píšu tyto řádky, je podobná událost stále kdesi v budoucnosti. Ale v budoucnosti, která se nezdá být příliš daleko.

Za uběhlé desítky let došlo k řadě pokusů o audiovizuální adaptace *Sněhu*. Za tímto účelem bylo napsáno několik scénářů, některé pro film, jiné pro televizi. Tuto činnost jsem v zásadě zcela přenechal lidem, kteří to dělají pro obživu, ale sem tam jsem napsal nějaký ten nový materiál v podobném duchu, i když častěji to bylo pro mou vlastní zábavu než pro jakýkoli bezprostřední účel. Od začátku jsem měl dojem, že doktor Lagos v ději *Sněhu* poněkud příliš ostrouhal; Havran ho zavraždí už na straně 156, na koncertu Vitalije Černobyla, a po zbytek knihy o něm mluví už jen ostatní postavy.

Ve volných chvilkách po napsání románu jsem sestavil podrobnou časovou osu, jež vysvětluje pozadí a okolnosti toho, jak vznikl svět *Sněhu*. A v tom hraje Lagos významnou úlohu. Takže se v mých archivech sbírá prach na jistých scénářích (pro audio i audiovizuální použití), jež líčí jeho příběh. Nevím, jestli se někdy dopracují do produkční fáze, ale přesto je přikládám k tomuto novému vydání, čistě aby přispěly k oslavám třicátého výročí vydání románu *Sníh*.

Neal Stephenson, červenec 2022

1

Transportér patří k elitnímu řádu, ke třídě pomazaných. Tomu odpovídá i jeho duch. Právě se připravuje ke třetímu zásahu za tento večer. Jeho uniforma, černá jako aktivní uhlí, jako by ze vzduchu vysávala veškeré světlo. Od její tkaniny z arachnovláken se každá kulka odrazí jako střízlík od domovních dveří, avšak přebytečný pot skrz ni projde stejně snadno jako větřík hájkem čerstvě ošetřeným napalmem. Tam, kde se jeho tělo projevuje kostnatými výstupky, je kombinéza opatřena pancířem ze slinutého gelu: na omak připomíná hrubý sliz a chrání stejně dobře jako štos telefonních seznamů.

Když nastupoval do zaměstnání, vyfasoval pistoli.

Transportér nikdy nepřijímá hotovost, ale leckdo by si mohl brousit zuby na jeho vozidlo či náklad. Pistole je drobná, lehká a aerodynamická, právě taková, jakou by s sebou nosil nějaký módní návrhář; vystřeluje malé šipky, jež dosahují pětinásobku rychlosti průzkumného letounu SR-71, a kdykoli ji vypotřebujete, musíte ji zapojit do zapalovače v autě, neboť pracuje na akumulátory.

Transportér tuto pistoli nikdy nevytáhl ze vzteku, ba ani ze strachu. Jednou ji však přece jen použil: stalo se to v Jiljího vrších, luxusním rezidiu, kde se pár mládežníkům zachtělo dodávky a nehodlali za ni zaplatit. Mysleli si, že na Transportéra zapůsobí baseballovou pálkou. Transportér vytáhl pistoli, namířil na napřaženou pálku takovou tou laserovou hračičkou a stiskl spoušť. Následoval strašný zpětný ráz,

jako by mu zbraň vybuchla v ruce. Prostřední třetina pálky se změnila ve sloup hořících pilin, které se rozlétly do všech stran jako trosky explodující hvězdy. Kluk tam stál a svíral rukojeť, z níž vycházel mléčně zbarvený dým. Vypadal jako dokonalý trouba. Chtěl se vytahovat na Transportéra a vidíte, neměl z toho nic než nepříjemnosti.

Od té doby nechával Transportér pistoli v přihrádce palubní desky a raději se spoléhal na svou sadu samurajských mečů, které tak jako tak byly jeho nejmilejší zbraní. Ti kluci v Jiljího vrších se pistole nebáli, a tudíž ji musel použít. Zato s mečem nemusí člověk předvádět nic.

Transportérův vůz má akumulátory nabité takovou spoustou energie, že by stačila k vystřelení půlkila špeku až do pásu asteroidů. Na rozdíl od pojízdných nákupních tašek a rezidiálních křižníků ze sebe tuto energii vydává jako dokořán otevřený nablýskaný svěrač. Jakmile na to Transportér dupne, strhne se peklo.

Kontaktní plochy? U vašeho auta nestojí za řeč, s asfaltem komunikujete jen na čtyřech místech velkých jako váš jazyk. Naproti tomu Transportérův vůz má mohutné pneumatiky s kontaktními plochami širokými jako stehna nakynuté maminy. Transportér se na vozovku jen lepí, rozjíždí se jako den blbec a zastaví vám na pětníku.

K čemu má vlastně Transportér všechno tohle vybavení? To proto, že na něj musí být spoleh. Musí být vzorem. Tohle je totiž Amerika a lidi si tu dělají, co je sakra napadne, vadí to snad někomu? To proto, že na to mají právo. A protože mají zbraně a nikdo jim nebude kurva do ničeho kecat. Výsledkem je, že se tato země vyznačuje jednou z nejhorších ekonomik na světě. A když na to přijde – když se už teda máme bavit o obchodní bilanci –, teď, co jsme rozházeli veškeré technologie někam za hranice, teď, když se každý vyrovnal každému, když v Bolívii vyrábějí auta a v Tádžikistánu mikrovlnky a prodávají je tady, když obří hongkongské lodě a vzducholodě, které vám za pár šupů dopraví celou Severní Dakotu na Nový Zéland, zlikvidovaly naše výhody spočívající v zásobách surovin, a když neviditelná ruka trhu popadla veškerou historicky podmíněnou nerovnost a rozmázla ji po celé zeměkouli v tlusté vrstvě něčeho, co by pákistánský zedník

mohl považovat za prosperitu, víte, co nám zbylo? Jsou jenom čtyři věci, které dokážeme dělat lépe než kdo jiný:

muzika
filmy
software
rychlá rozvážka pizzy

Transportér sám kdysi psal software. Ještě i dnes si k tomu občas sedne. Kdyby byl život vesnickou základní školou vedenou hodnými diplomovanými pedagogy, Transportérův posudek by zněl: „Umí je velmi bystrý a tvůrčí, ale měl by zapracovat na svém vztahu ke kolektivu."

Našel si tedy jiné zaměstnání. Tady nepotřebuje ani bystrost, ani tvůrčí schopnosti, ale zároveň nemusí s nikým spolupracovat. Záleží jen na jediné věci: Transportér jde s kůží na trh, svou placku dostanete do třiceti minut, nebo ji máte zadarmo a můžete odprásknout řidiče, sebrat mu auto, případně podat skupinovou žalobu. Transportér pracuje na tomto místě už půl roku, což je podle jeho měřítek velice dlouhá doba, a dosud žádnou pizzu nedoručil za více než jednadvacet minut.

Jistě, kdysi docházelo k dohadům ohledně času dodání a organizace tím přišla o spoustu člověkoroků práce: zarudlí, upocení a prolhaní domácí páni, z nichž páchl na sto honů Old Spice a stres ze zaměstnání, stávali ve svých žlutě ozářených dveřích, významně si poklepávali na seika nebo ukazovali na hodiny v kuchyni: Teda, chlapi, copak nemáte hodinky?

S tím je však konec. Rozvážka pizzy je významný průmyslový obor. Dobře řízený. Lidé se o něm učí čtyři roky na Pizzeriánské univerzitě CosaNostra. Tihle studentíci přicházejí z Abcházie, Rwandy, Guanajuata nebo Jižního Jersey, sotva dovedou sesmolit anglickou větu, a po promoci vědí o pizze víc než beduín o písku. Zmíněnému problému byl věnován důkladný výzkum. Zakreslovaly se grafy

frekvence hádek ohledně doby doručení. První Transportéři byli odposlouchávání, aby se dala zaznamenat a posléze analyzovat taktika vyjednávání, hlasové projevy stresu a gramatické struktury používané rezidiálními bílými příslušníky střední vrstvy typu A, kteří se proti vší logice rozhodli, že právě na tomto poli budou jako generál Custer bojovat až do poslední kapky krve proti všemu, co je v jejich životě shnilého a co je umrtvuje, že budou lhát sami sobě a jiným o tom, kdy podali objednávku, aby si vysloužili pizzu zadarmo, na niž mají přece, k čertu už jednou, nezcizitelné právo, stejně jako právo na život, svobodu a podnikání. Tyto lidi pak navštěvovali psychologové, nabízeli jim televizory, aby je nalákali k anonymnímu pohovoru, připojovali je na detektory lži, zkoumali vlnění v jejich mozcích a k tomu jim pouštěli trhané a rozumově nevysvětlitelné filmy o pornohvězdách, nočních dopravních nehodách a Sammym Davisovi mladším, zavírali je do sladce páchnoucích místností se světle fialovými stěnami a kladli jim tak spletité otázky ohledně etiky, že ani jezuita by na ně nedokázal odpovědět, aniž by spáchal smrtelný hřích.

Analytici na Pizzeriánské univerzitě CosaNostra dospěli k závěru, že jde o lidskou přirozenost, s níž nelze nic dělat, a tudíž se rozhodli pro levné technické řešení: inteligentní krabice. Tak se krabice na pizzu změnila v pevný krunýř z vlnité umělé hmoty s malým LED displejem na straně, který Transportérovi oznamuje, kolik minut směřujících ke schodku obchodní bilance již uběhlo od osudového telefonátu. Uvnitř jsou samé čipy a jiná hejblátka. Pizzy spočívají nad sebou v policích za hlavou Transportéra. Do polic se zasouvají jako přídavné desky do počítače a po zaklapnutí na místo se inteligentní krabice napojí na palubní systém Transportérova vozu. Počítač už na základě telefonního čísla zjistil adresu volajícího a načetl ji krabici do zabudované paměti RAM. Odtud se adresa předává automobilu, který vypočte optimální trasu a promítne ji do barevné mapy na předním skle, takže Transportér nemusí ani na okamžik spustit oči ze silnice před sebou.

Pokud dojde k překročení třicetiminutové lhůty, zpráva o katastrofě putuje na ředitelství CosaNostra Pizza, odkud je předána samotnému Strýčkovi Enzovi – tomu sicilskému plukovníkovi Sandersovi, Andymu Griffithovi z Bensonhurstu, přízraku, jenž mává svou břitvou ve snech mnohého Transportéra, kápovi a nejvyššímu představiteli firmy CosaNostra Pizza, a. s. –, který do pěti minut přednese zákazníkovi telefonicky své nejhlubší omluvy. Nazítří pak Strýček Enzo přistane u zákazníka na dvorečku se svou tryskovou helikoptérou, s dalšími omluvami a s nabídkou bezplatného zájezdu do Itálie – tedy pod podmínkou, že zákazník podepíše několik tiskových zpráv, na jejichž základě se stane veřejným činitelem a mluvčím organizace CosaNostra Pizza, čímž pro něj v podstatě přestává existovat jakékoli soukromí. Pro zákazníka pak celá záležitost končí nutkavým pocitem, že je mafii tak či onak zavázán.

Transportér neví přesně, co se v takových případech děje s nešťastnými řidiči; ledacos se však proslýchá. Pizza se většinou rozváží ve večerních hodinách, jež Strýček Enzo považuje za dobu svého osobního volna. Jak by vám asi bylo, kdybyste museli vstávat od večeře v rodinném kruhu, telefonovat uřvaným otrapům do nějakého zapadlého rezidia a sypat si popel na hlavu kvůli podělané pizze? Strýček Enzo nesloužil své rodině a vlasti padesát let proto, aby ve věku, kdy většina jiných jen hraje golf a chová na klíně vnučky, mohl celý rozpařený vylézat z vany a líbat nohy kdejakému pubertálnímu skejťákovi, jemuž přivezli pizzu s feferonkami o minutu později. Panebože! Sotva na něco takového Transportér jen pomyslí, sevře se mu hruď temnými obavami.

Jinak by ovšem pro CosaNostra Pizzu nejezdil. A víte proč? Protože nastavovat krk má prostě něco do sebe. Připadáte si jako pilot kamikadze. V hlavě máte jasno. Jiní lidé – prodavači, opékači hamburgerů, softwaroví inženýři a vůbec všichni ti zaměstnanci na všech bezvýznamných postech, z nichž se skládá život v Americe – spoléhají jen na obyčejnou konkurenci. Stačí, abyste obraceli karbanátky nebo ladili procedury lépe a rychleji než váš spolužák z gymplu

o dva bloky dál, protože je to konkurence a lidi si takových věcí všímají.

Taková blbá, nesmyslná žabomyší válka. U CosaNostra Pizzy žádná konkurence neexistuje. Samotný pojem konkurence se protiví mafiánské etice. Nesnažíte se proto, že byste chtěli konkurovat stejnému podniku o pár kroků dál. Snažíte se, protože jde o všechno: o vaše jméno, o vaši čest, o vaši rodinu, o váš život. Opékači hamburgerů se třeba dožívají vyššího věku, ale řekněte sami, co je to vlastně za život? Proto nikdo, dokonce ani Japonci, nedovede rozvážet pizzu rychleji než CosaNostra. Transportér je hrdý na to, že může nosit její stejnokroj, řídit její auto a vykračovat si po pěšinkách ke vchodům bezpočtu rezidiálních domků jako ponurý přízrak oděný v nindžovské černi s pizzou na rameni, zatímco červené diody na krabici pyšně hlásí do noci 12:32, 15:15 nebo nejhůř někdy 20:43.

Transportér pracuje u CosaNostra Pizza #3569 v Silicon Valley. Jižní Kalifornie jako by nevěděla, jestli má tepat horečným ruchem, nebo se na místě zadusit vlastní vahou. Je tu moc lidí a málo silnic. Firma Dálnice, a. s., v jednom kuse buduje další. Musí kvůli tomu srovnat se zemí spoustu obytných čtvrtí, ale tyhle baráky ze sedmdesátých a osmdesátých let si ani nic jiného nezaslouží, no ne? Žádné chodníky, školy, prostě nic. Ani nemají vlastní policii a pohraničníky, nežádoucí osoby se mohou klidně promenovat po ulicích a nikdo jim neřekne slovo, natož aby je prohledával. Kdepak, taková rezidia, to je bydleníčko! Městský stát s vlastní ústavou, hranicemi, zákony, policajty a vůbec se vším.

Transportér kdysi krátce sloužil jako desátník u Státní bezpečnosti Merryvaleských farem. Vyhodili ho proto, že tasil meč na usvědčeného pachatele. Natrhl mu košili, přejel mu ostřím naplocho přes krk a připíchl ho za flígr k pokroucené a zprohýbané vinylové krytině stěny domu, do něhož se pachatel snažil vloupat. Připadalo mu to jako čítankový zásah. Jenže oni ho stejně vyrazili, protože z milého pachatele se vyklubal synáček viceprezidenta Merryvaleských farem. Samozřejmě, lišáci hned věděli, na co se vymluvit: devadesáticenti-

metrový samurajský meč prý není na seznamu povolených zbraní. Prý porušil PPZORPZSTČ neboli *Pokyny pro zatýkání osob reálně podezřelých ze spáchání trestného činu*. Ten pachatel prý v důsledku jeho postupu utrpěl psychologické trauma. Od té doby se bojí i jídelních nožů a musí si mazat marmeládu na chleba lžičkou. Prý se s nimi soudí o odškodné.

Transportér si musel vypůjčit, aby to celé zaplatil. Přesněji řečeno, musel si půjčit od mafie. Tak se dostal do její databáze se vším všudy: vzorek sítnice, DNA, hlas, otisky prstů, otisky nohou, otisky dlaní, otisky zápěstí, zkrátka a dobře, ti mizerové mu vyváleli v inkoustu všechno, na čem měl nějaké rýhy nebo vrásky (tedy skoro všechno), obtiskli si to a naskenovali do počítače. Byly to samozřejmě jejich peníze a nikdo se nemohl divit, že si dávají pozor, komu je půjčují. Když posléze požádal o místo Transportéra, s radostí ho přijali, protože ho už znali. Při jednání o půjčce se musel osobně setkat s náměstkem zástupce kápa pro oblast Údolí, který ho později doporučil pro rozvážku. Mohl si připadat jako člen rodiny. Jako člen pěkně strašidelné, úchylné a vyděračské rodiny.

CosaNostra Pizza #3569 stojí v ulici Na Vyhlídce hned vedle nákupního střediska Královská zahrada. Ulice Na Vyhlídce kdysi patřila státu Kalifornie, avšak dnes se již jmenuje Dálnice, a. s., tah CSV-5. Její hlavní konkurencí bývala mezistátní dálnice, která se nyní nazývá Autostrády, a. s., tah Kal-12. O něco dál v Údolí se tyto dvě konkurenční silnice protínají. Kdysi byla tato skutečnost zdrojem trpkých sporů a křižovatka se často ocitala pod palbou ostřelovačů. Nakonec ji koupil nějaký realitní makléř a udělal z ní průjezdné nákupní středisko. Obě dálnice jsou tak napojeny na parkovací systém – není to žádná obyčejná odstavná plocha ani žádná patrová garáž, prostě systém – a ztrácejí svou identitu. Chcete-li touto křižovatkou projet, je proto nutné, abyste našli cestu v parkovacím systému, což znamená vyznat se ve změti smyček a kliček připomínajících Ho Či Minovu stezku. CSV-5 je průjezdnější, zato Kal-12 má zase lepší povrch. To je typické – Dálnice, a. s., kladou důraz na to, abyste se dostali na místo